



Zacznij
przygotowania
do matury już dziś

Kup vademecum

sklep.operon.pl/matura

Zobacz fragment

strony 286, 287

>>

I. Wstęp

II. Rozwinięcie
(teza, argumenty)

III. Zakończenie

PRZYKŁAD PLANU ROZPRAWKI:

Czy można zgodzić się z opinią, że *Lalka* jest powieścią o miłości? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do całości powieści Prusa.

I. Wstęp

Zdefiniowanie pojęcia miłość.

II. Rozwinięcie:

1. Teza:

Lalka jest powieścią o miłości.

2. Argumenty

- a) szalona romantyczna miłość Stanisława Wokulskiego do Izabeli Łękiej
- b) nostalgiczna i niezapomniana miłość prezosowej Zaskawskiej do stryja Wokulskiego
- c) pełne erotyzmu i zmysłowości uczucie hrabiny Wąsowskiej do Wokulskiego
- d) cicha, skazana na niepowodzenie miłość pani Stawskiej do Wokulskiego
- e) wreszcie miłości i płytkie flirty Izabeli
- f) miłość do idei (wolności, ojczyzny)
- g) rodzaj miłości ojcowskiej, przepełniającej serce samotnego staroego subiekta Rzeckiego

III. Zakończenie

Lalka jest jedną z najpiękniejszych polskich powieści o miłości w różnych jej aspektach, jest to powieść, która – w sposób, jak na ówczesne czasy śmiały – podejmuje problematykę złożonego uczucia, jakim jest miłość.

D. ESEJ

To szkic filozoficzny, naukowy, publicystyczny lub krytyczny, zazwyczaj pisany prozą, swobodnie rozwijający interpretację jakiegoś zjawiska lub dociekanie problemu, eksponujący podmiotowy punkt widzenia oraz dbałość o piękny i oryginalny sposób przekazu. Wywód myślowy zawarty w eseju w małym na ogół stopniu respektuje standardowe metody rozumowań [...]. Skrajne formy eseju to z jednej strony wypowiedź na pograniczu prozy poetyckiej, a z drugiej zaś naukowa rozprawa lub traktat filozoficzny.

Słownik terminów literackich

E. SCHEMAT ANALIZY DZIEŁA SZTUKI (OBRAZU, RZEŻBY)

1. Krótka informacja o autorze i epoce oraz prądzie artystycznym, który dzieło sztuki reprezentuje:

- a) nazwanie prądu, jego wyznaczniki, wskazanie ich w analizowanym dziele
- b) wskazanie inności, odmienności, nowatorstwa (jeżeli w danym dziele jest)
- c) umiejscowienie dzieła w dorobku artysty

2. Analiza formy

- a) określenie na przykład techniki
- b) kolorystyka, materiał itp.

3. Analiza kompozycji (treści)

- a) interpretacja tytułu
- b) wskazanie dominanty kompozycyjnej (np. postać, światło, układ elementów, kolor) i jej znaczenie dla całości dzieła
- c) omówienie pierwszego planu (jeżeli to są postaci – należy zinterpretować ich relacje, ubiór, gest, atrybuty itp.)
- d) omówienie drugiego planu, tła i perspektywy
- e) znaczenie kolorów i światła dla treści obrazu

4. Interpretacja całości dzieła

- a) wskazanie symboli, motywów
- b) omówienie tematu obrazu
- c) interpretacja znaczeń w nim ukrytych

5. Wskazanie nawiązań i kontekstów

W wypowiedzi ustnej nie musisz trzymać się schematu i kolejności sugerowanych punktów, ma on tylko pomóc w analizie, zasugerować, czego szukać w obrazie / rzeźbie, nie musisz realizować wszystkich punktów – nie zawsze zresztą da się zastosować, wszystko zależy od rodzaju tekstu kultury.

FORMY WYPOWIEDZI PISEMNEJ 287

na stronie 287

5

4. Rozważenie i ocena stanowiska autora oraz sformułowanie własnego stanowiska wobec problemu, np.

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

- dostrzeżenie, że według autora powieść jest wartością samą w sobie, pisarz tworzy fikcyjny świat, daje czytelnikowi możliwość utożsamiania się z bohaterami i w ten sposób odkrywa i komunikuje istotne i uniwersalne prawdy o świecie i człowieku; uznanie biografii autora za klucz do odczytywania powieści jest banalizowaniem i fałszowaniem jej przekazu;
- wyrażenie zgody lub niezgody na stanowisko Kundery (możliwe jest też ambiwalentne stanowisko wobec podjętej w tekście kwestii);
- potwierdzenie własnego stanowiska przykładami z literatury, sztuki.

5. Sformułowanie argumentów, np.

- przywołanie twórczości Brunona Schulza, w której pojawiają się motywy autobiograficzne, ale jego dzieła mają charakter kracjonistyczny, Schulz nie opisuje przypadków swoich i swojej rodziny, próba czytania jego tekstów kluczem biograficznym jest śmieszna i wręcz niemożliwa;
 - przywołanie groteskowych powieści Witolda Gombrowicza lub Michaiła Bułhakowa, w których także są obecne elementy przypominające fakty z biografii autorów, trudno jednak z racji choćby przyjętej konwencji skupiać na nich uwagę i traktować jako niezbędne do odczytania powieści;
 - przywołanie twórczości Tadeusza Borowskiego jako przykładu dowodzącego, że autobiografia może być tworzywem literackim, jednak znajomość faktów z życia autora dowodzi, że podążanie za kluczem autobiograficznym prowadzi na manowce;
 - dostrzeżenie i skomentowanie subiektywizmu ocen autora tekstu;
 - refleksja nad miejscem i znaczeniem powieści w czasach współczesnych, zwrócenie uwagi na popularność różnych form literatury faktu;
- lub
- przywołanie przykładów dzieł, w których, według piszącego, znajomość biografii autora jest pomocna w odczytaniu utworu.

6. Sformułowanie własnych wniosków.

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Określenie problemu	Oceniając pracę pod względem określenia problemu, bierze się pod uwagę jego zgodność z tekstem oraz to, czy jest ono pełne. – 9 pkt – określenie problemu zgodne z tekstem i pełne – 6 pkt – określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne – 3 pkt – określenie problemu częściowo zgodne z tekstem – 0 pkt – brak określenia problemu lub problem niezgodny z tekstem	0–9
Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu	Oceniając pracę pod względem sformułowania stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, bierze się pod uwagę, czy jest ono adekwatne do tekstu i czy jest ono pełne. – 9 pkt – stanowisko adekwatne do tekstu i pełne – 6 pkt – stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne – 3 pkt – stanowisko częściowo adekwatne do tekstu – 0 pkt – brak stanowiska lub stanowisko nieadekwatne do tekstu	0–9

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych. – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny, to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia w funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
<p>Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje 0 punktów w kategorii określenie problemu, jeżeli przyznano 0 punktów w pozostałych kategoriach, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii określenie problemu, a 0 punktów za sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, – otrzymuje 0 punktów w kategoriach: określenie problemu, sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu i poprawność rzeczową, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów. <p>Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.</p>		

Przykładowy plan interpretacji porównawczej

Podane tu odpowiedzi są wyłącznie przykładową, a nie jedyną poprawną realizacją zadań. W zadaniu jest oceniana umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej zgodnej z regułami jej organizacji, zachowującej zasady spójności znaczeniowej i logicznej, mającej czytelną kompozycję, będącej spójną i funkcjonalną pod kątem stylistycznym. Za zadanie przyznaje się maksymalnie **40 punktów**. Wypracowanie musi mieć nie mniej niż **300 słów**.

Wypowiedź pisemna jest sprawdzana zgodnie z kryteriami podanymi w aneksie do *Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015* (www.cke.edu.pl).

Temat 2. Dokonaj interpretacji porównawczej podanych fragmentów utworów. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 wyrazów.

1. Sformułowanie hipotezy interpretacyjnej, np.

- oba fragmenty przedstawiają bohaterów literatury romantycznej – czytelników, oba dotyczą konfrontacji literackich wyobrażeń o świecie z rzeczywistością;
- teksty pochodzą z tej samej epoki, są utrzymane w podobnej konwencji stylistycznej.

2. Określenie sytuacji, czasu, miejsca akcji i prezentacja bohaterów w obu tekstach, np.

- rozmowa Pustelnika z Księdzem w domu;
- monolog Kordiana na skale w Dover;
- Pustelnik – czytelnik preromantycznych powieści, rozstrojony emocjonalnie, zachowuje się niepokojąco;
- Kordian – czytelnik Szekspira, samotnie rozmyślający nad brzegiem morza, spokojny, choć niepozbawiony emocji.

3. Określenie problemu, przed którym stoją bohaterowie, np.

- konfrontacja Idealisty ze światem, wskazanie podobieństwa sytuacji.

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

4. Wskazanie konsekwencji sytuacji, np.

- *Dziady* – lektura ukształtowała idealistyczne wyobrażenie miłości bohatera, zainspirowała do poszukiwania ideału (kochanki, uczucia, związku), sprawiła, że nie potrafi zadowolić się niedoskonałym światem, który przyniósł rozczarowanie, życie stało się dla bohatera źródłem nieznośnego cierpienia;
- *Kordian* – dzieło Szekspira wzbudza zachwyt bohatera, namiętności kierujące czynami jego bohaterów są mu bliskie, mroczny świat jego dramatów jest mu bliski, świat realny rozczarowuje go, razi go przyziemnością, nie odnajduje się w nim, gardzi nim i ludźmi.

5. Analiza języka wypowiedzi jako elementu kreacji postaci, np.

- emocjonalność i egzaltacja Pustelnika, patos i sarkazm Kordiana.

6. Podsumowanie, np.

- dostrzeżenie podobieństwa doświadczeń bohaterów (obu ukształtowała literatura, idealistyczne postawy są źródłem rozczarowania, a rozczarowanie światem jest przyczyną alienacji obu bohaterów);
- dostrzeżenie różnic (np. oskarżenie „książek zbójceckich” przez Pustelnika, pogarda i odrzucenie przyziemnej rzeczywistości przez Kordiana);
- usytuowanie obu fragmentów w kontekście epoki.

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja porównywania utworów	Oceniając pracę pod względem koncepcji porównywania utworów, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworami oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze. – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworami i spójna – 4 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworami, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne – 2 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworami – 0 pkt – koncepcja sprzeczna z utworami lub brak koncepcji	0–6
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest: – trafne i pogłębione – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekstach, lecz także w kontekstach. – 12 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 8 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 4 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0–12
Poprawność rzeczowa	Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych. – 2 pkt – brak błędów rzeczowych – 0 pkt – jeden błąd rzeczowy lub więcej błędów rzeczowych Błąd kardynalny to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.	0–2

Język polski. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Kryteria oceny interpretacji porównawczej	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia w funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenie spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenie spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 4 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
<p>Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje 0 punktów w kategorii koncepcja interpretacyjna, jeżeli przyznano 0 punktów w pozostałych kategoriach, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii koncepcja interpretacyjna, a 0 punktów za uzasadnienie tezy interpretacyjnej, – otrzymuje 0 punktów w kategoriach: koncepcja interpretacyjna, uzasadnienie tezy interpretacyjnej i poprawność rzeczową, jeśli praca składa się z mniej niż 300 słów. <p>Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.</p>		